

ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У СІМ'Ї

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розкрито сутність проблеми виховання дітей в сім'ї. Проведено опитування респондентів та зібрано емпіричний матеріал досліджуваної проблеми. Проаналізовано результати соціологічного дослідження. Розроблено практичні рекомендації щодо вирішення проблемної ситуації.

Ключові слова: виховання дітей, соціологічне дослідження, практичні рекомендації.

Abstract

The article deals with the essence of the problem of raising children in the family. A survey of respondents was conducted and the empirical material of the problem under study was collected. The results of sociological research are analyzed. Practical recommendations for solving a problem situation are developed.

Key words: education of children, sociological research, practical recommendations.

Виховання дітей у сім'ї є першоосною розвитку дитини як особистості.

Оскільки мета виховання підростаючого покоління — формування всебічно розвинутої особистості, сім'я, як і школа, здійснює моральне, розумове, трудове, естетичне і фізичне виховання

Хоч кількість дітей на даний момент в сім'ях зменшується, неможливо говорити про втрату функцій виховання родини, навпаки, для батьків у цьому напрямі завдання збільшується. Сьогодні батьки мусять вирішувати для своїх дітей більше, ніж це було колись.

Дуже мало батьків вміє своїх дітей інформувати про різні філософські, сексуальні або політичні проблеми, і тим допомогти їм у виборі правильних життєвих пріоритетів. Оскільки досить велика кількість батьків не може допомогти своїм дітям, зростають проблеми дітей у навчанні та поведінці.

Виховання дітей в сім'ї не завжди успішне. Негативний вплив на нього мають об'єктивні (неповна сім'я, погані житлові умови, недостатнє матеріальне забезпечення) та суб'єктивні (слабкість педагогічної позиції батьків) чинники. Найвагомішою серед об'єктивних причин є неповна сім'я, яка з'являється в силу того, що в усіх вікових групах від 20 до 50 років смертність чоловіків більш як утричі вища, ніж жіноча, а у віковій групі 30-34 роки — в чотири рази. Разом з великою кількістю розлучень це призводить до збільшення кількості сімей, у яких мати (рідко - батько) виховує дітей сама. У неповній сім'ї процес виховання ускладнюється, оскільки діти значну частину часу бездоглядні, неконтрольовані, перебувають на вулиці, нерідко контактують з аморальними людьми.

[1]

Значна частина сучасних сімей припускається помилок у вихованні дітей. Родини, які продукують так званих педагогічно занедбаних дітей, з погляду педагогіки можна поділити на такі три групи: педагогічно неспроможні, педагогічно пасивні та антипедагогічні.

Перша група — сім'ї, в яких батьки намагаються виявити певну активність у вихованні дітей, проте роблять це невміло. Їх виховний вплив непослідовний, педагогічно необґрунтований. Найчастіше вони керуються власним досвідом, якого набули, коли свого часу їх виховували батьки (авторитарний стиль, обмеження свободи, погрози і покарання або всездозволеність, потурання примхам).

Друга група — сім'ї, які не виявляють особливої активності у вихованні дітей, тобто педагогічно пасивні. Во-ни з об'єктивних (хвороба, зайнятість, часта відсутність) або суб'єктивних (відсутність єдиної точки зору на виховання, розлад між батьками, часті конфлікти та ін.) причин не можуть належним чином виховувати дітей. У таких сім'ях стосунки між батьками напружені, конфліктні. За сімейними негараздами вони не знаходять часу для виховання дітей, втрачають контроль за ними.

Третя група — сім'ї, що характеризуються антипедагогічними, аморальними умовами виховання дітей. У таких сім'ях панує дух неповаги до правил моралі та вимог законів. Батьки своєю поведінкою (пияцтво, злодійство, розпуста тощо) створюють у сім'ї антипедагогічну обстановку, намагаються

виправдати відхилення від норм поведінки у своїх дітей, протиставляють вимогам школи свої сімейні вимоги. [2]

Актуальність цієї теми збільшилась у зв'язку з динамічними процесами, що відбуваються в суспільстві і пов'язаними з його розшаруванням і зміною статусу сформованих раніше соціальних категорій населення. Це проявляється у значних масштабах зубожіння сімей з дітьми, зниженням рівня здоров'я, підвищення захворюваності і смертності населення, наростаючими депопуляційними тенденціями, явищами деградації і негативними змінами генофонду нації.

Результати соціологічно дослідження «Спілкування дітей і батьків», яке було проведене у 2012 році Українським інститутом соціальних досліджень імені О.Яременка показали, що щонайбільше 50% батьків нічого не знають про проблеми своїх дітей. 50% опитаних заявили, що спілкуються з батьками мало, причому у вихідні дні значно менше, ніж у будні. З чого можна зробити висновок, що основною своєю функцією батьки бачать не стільки виховну (про що дитина думає, чим живе, з ким спілкується і як витрачає гроші), скільки контролюючу (де був, яку оцінку отримав і т.д.).

При цьому 20% батьків, за словами дітей, не знають, де вони бувають після закінчення уроків, а більше 30% не знають правду про оцінки. (Чим старша дитина, тим менше батьки знають про неї/нього). На запитання «Чи знають батьки про те, які проблеми хвилюють тебе?» понад 50% дітей відповіли: «Знають погано, або не знають зовсім». Єдине, що батьки добре знають про свою дитину, це про його здоров'я - про це говорять більше 90% дітей. При цьому лише 50% дітей називають спорт і активні заняття своїм основним хобі. [3]

Результати дослідження доводять, що батьки дійсно не можуть впоратися зі своєю функцією виховання, часу для спілкування виділяють достатньо мало й не контролюють де перебувають їх діти.

В ході проведеного соціологічного дослідження на тему «Виховання дітей в сім'ї» отримано результати, які дають змогу оцінити сучасні погляди молоді на дану проблему. В ході даного соціологічного дослідження було опитано 30 осіб. Всі вони є представниками студентської молоді 3 курсу ВНТУ Факультету менеджменту та інформаційної безпеки. Серед них 18 осіб (60%) - представниці жіночої статі і 12 (40%) - представники чоловічої статі. Віком 18-19 років - 19 осіб (63,4%), 20-21 років - 10 осіб (33, 3%) й 1 особа (3,3%) віком 22-23 роки.

Предметом даного соціологічного дослідження є погляди студентської молоді на виховання дітей у сім'ї.

Метою соціологічного дослідження є з'ясувати погляди студентської молоді Вінницького національного технічного університету до виховання дітей та зробити висновки, на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

По результатам соціологічного дослідження всі опитані вважають, що процес виховання дітей впливає на їх майбутнє. В середньому рівень виховання у власній сім'ї за 5-ти бальною шкалою оцінюють у 4,4 бали, тобто більшість задоволені рівнем виховання у власній родині й оцінюють його на високому рівні. На рахунок власних проблем, лише 10% батьків знають про все, що турбує їх дітей, з чого висновок, що переважно всі опитані не довіряють батькам власні душевні переживання, що в подальшому створює базу для відчуження батьків та дітей. На рахунок контролюючої функції, більше 60 % батьків слідкують за балами в університеті. Приходимо до висновку, що батьки акцентують більшість уваги на навчанні дітей й менше уваги приділяють їх особистісним проблемам.

Отже, гіпотеза дослідження, що більшість батьків приділяють достатньо уваги вихованню дітей, цікавляться їх життям та допомагають вирішувати їх проблеми частково підтвердилася. Зокрема,
- 76,7 % (23 особи) опитаних відповіли, що їм батьки достатньо приділяють часу;
- лише 10% батьків знають про всі проблеми, які хвилюють їх дітей, тоді як частково знають 70%;
- 60 % батьків завжди контролюють успішність в університеті;
- 66,7 % батьків рахуються з точкою зору дітей.

Для покращення виховання дітей в сім'ї наше суспільство потрібно навчати правильності виховання дітей, про цю потребу вказали всі респонденти (30 осіб - 100%); батькам необхідно звертати більше уваги на створення сприятливих умов для дітей, приділяти їм більше уваги, цікавитись та вирішувати разом з дітьми їх проблеми, вести відверті розмови на відповідні теми (зокрема, у підлітковому віці обов'язково).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Москаленко В.В. Соціальна психологія - Навчальний посібник, 2005.
2. Лукашенко М.П. Соціологія сім'ї: теорія і практика. - Навчальний посібник, 2012.
3. Результат соціологічне дослідження «Спілкування дітей і батьків»/ Український інститут соціальних досліджень імені О.Яременка – 2012.
4. Слободянюк А. В. Психологія управління та конфліктологія [Текст] : навчальний посібник для практичних та семінарських занять / А. В. Слободянюк, Н. О. Андрущенко. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 120 с.
5. Діденко О. Є. Погляди студентів щодо методів сімейного виховання [Електронний ресурс] / О. Є. Діденко, А. В. Слободянюк // Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня 2017 р. - 2017.

Майборода Тетяна Валеріївна - студентка групи Мов - 15б, факультет менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Слободянюк Анатолій Володимирович - кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Maiboroda Tetiana V. - student, faculty of management Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Slobodyanyuk Anatoly V.- PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.